

איסור דיבור בבית הכנסת

"מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים"

בית הכנסת בימינו משמש כתחליף לבית המקדש, במקום השראת שכינתו של הקב"ה וכמקום משכנו. מקורות רבים לכך: תניא, ר' ישמעאל בן אליעזר אומר: בעוון שני דברים עמי הארץ מתים שקורין לבית הכנסת בית עם. ורש"י פרש בית עם - לשון בזוי שמתקבצין בו הכל. ובירושלמי (ברכות פ"ד ה"ד): ר' אבא, רבי חייא בשם רבי יוחנן: צריך אדם להתפלל במקום שהוא מיחד לתפלה. ומה טעם? בכל המקום אשר אזכיר את שמי (שמות כ, ב) - אשר תזכיר את שמי אין בתיב כאן, אלא "בכל המקום אשר אזכיר", דהינו בבית המיוחד לתפלה. וכן מצינו בגמרא ברכות (דף ו.) אמר רבי יצחק: מניין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת? שנאמר אלקים נצב בעדת אל. ורש"י באר בעדת אל - בבית מועד שלו. להלן נציג כמה מובאות עד כמה חמור האסור בדבור בפותלי היכלו של מלך, בית הכנסת, ונשתדל לקבל על עצמנו שלא לשוחח כלל בבית הכנסת.

גזלנים הם, הקב"ה משיב לו: מי יאמר אם האמות קבלו התורה שלא היו גנבים יותר מישראל, ואם מקטרג ואומר שישראל אין להם יראה ומדברין בבית הכנסת. לזה אין להקב"ה תרוץ, בביכול. (דרך משה).

ובעודו בבית הכנסת יזהר מלדבר שיחת חלין עם בני אדם וכו', ואם יש בני אדם שמדברים יעשה עצמו כמתפלל וינענע בשפתיו, ובכן ישתיק אותם אוי להם לבני אדם שמערבין חול בקדש וחטאתם רבה לא ידעו וכו' (ספר הקנה).

האלקים, שבכל העבירות לא ראיתי כהנה (דבור בבית הכנסת), כי בשאר העבירות כגון גזל ועריות ומאכלות אסורות וכיוצא בהן יצרו מתגבר עליו ומתאוה בהם להנאה גופניות, אבל בזה האסור אין שום דבר יוצא ממנו, כי אם בזדון לבו וברצונו מורד באדונו ומושך עליו כח היצר הרע ומזלזל בכבוד הקב"ה בהיכל הקדש בפרהסיא בתוך קהל ועדה. (הגהות יש נוחלין).

ויש שרוצה להזהר שלא לדבר בבית הכנסת, אבל כשמדברים אליו אחרים נראה לו כבושה וכיוהרא שלא להשיבו ולומר שאינו מדבר בבית הכנסת ומתוך כך גם הוא מדבר בכאב לב עד שלבסוף נעשה לו בהתר. (פלא יועץ).

אותם אלו שמדברים בבית הכנסת ובבית מדרש, עוברים על אסור גדול, וקל וחמור אם זה לשון הרע ורכילות, ואוי ואבוי לשומע ולמספר, ואפלו אלו שהתר להם לאכול ולשתות, אם יצחקו או ידברו שיחה בטלה, יעברו על מצות עשה של "ומקדשיתיראו". (חפץ חיים).

אותו המדבר בית הכנסת טוב לו שלא יבוא לבית הכנסת, אפלו ביום הכפורים!! כי הוא חוטא ומחטיא, והשטן מקטרג עליו ואומר, אין לו זמן לדבר רק בתפלה. (כף החיים סופר).

צריך שינהג בבית הכנסת באימה ויראה שהוא מקדש מעט כמו שכתוב ואהי להם למקדש מעט, וכן חייב לירא מבית הכנסת ומכל מקום שיש בו קדשה (אהבת חיים).

"מאן דמשתעי בבי כנישתא אנהיג קלנא בשכינתא, וע"ד מתעבבי ישראל בגלותא, ולית לי חולקא בא'להא דישראל". (זהר קדוש)

תרגום הזהר: מי שמדבר בבית הכנסת בדבר חול, אוי לו שמראה שיש פרוץ בעולמות העליונים, אוי לו שגורע את האמונה שהיא יחוד השלם, אוי לו שאין לו חלק באלוקי ישראל.

לירא מן המקדש, דהינו לנהוג בו כבוד ולא יקל ראשו, כי לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצוה על מוראו שנאמר ומקדשי תיראו אני ה'. (מנין המצוות למהר"ם חאגיז).

והמדבר, עושה כאלו הופך אליו ערפו, יאמר מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה, נטיתי ידי ואין מקשיב, למה יקצף האלקים על קולך ויקרא עליך מי בקש זאת מידכם רמס חצרי (ספר הרוקח)

ואם בן, אוי להם למדברים דברים בטלים, או עושים שחק וקלות ראש בבית הכנסת בשעת תפלה, ומונעים בניהם מחיי עולם הבא. כי יש לנו לעשות קל וחומר בעצמינו מעובדי אלילים אשר אינם מאמינים, עומדים באלמים בבית חרפותם, כל שכן אנו העומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. (סמ"ק)

ראינו בעווננו כמה בתי פנסיות שנחרבו על שנהגו בהם קלות ראש ונהפכו להיות בתי עבודה זרה ועליהם אמר המערת פרצים היה הבית הזה. (כלבו)

אבל מי ששח שיחת חלין בבית הכנסת מקיפין לו כל גופו בקוצים וכו'. (הטור)

בתי פנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש כגון שחוק והתול ושיחה בטלה (מרן הש"ע).

ואם הרגל לדבר בבית הכנסת שום דבר, אפלו שלא בשעת התפלה, ישב במורא גדול ויתפלל בפונה ויתענה ארבעים יום בין רצופים בין מפלגים, וילקה בהצנע בכל יום. (ראשית חכמה).

ועל כל קטרוג שהשטן מקטרג, הקב"ה במדת רחמיו משתיק לו. למשל, כשהשטן אומר ישראל גנבים או

הנזהר שלא לדבר בבית הכנסת שכרו גדול מאד בעולם הזה ובעולם הבא והקדוש ברוך הוא מצוי איתו ושומע תפילותו ומצילו מיד האויבים ויראה זרע קודש ומאריך ימים ולא תחסר פרנסתו ואינו רואה פני גהינום ולאחר פטירתו תנוח נפשו במשכנות שאננים.

ליקוט מתוך הספר "מורא מקדש - אריג פז"

מודעה זו יוצאת לע"נ מרת מרים ארביב בת ר' אברהם ועזיזה ז"ל

נלב"ע שבת קודש י"ז בשבט התשע"א